

Furs de València

Furs de València. Extravagants, I i II,

Editorial Barcino («Els Nostres Clàssics – Col·lecció A», 139 i 140), Barcelona 2007.

Amb aquests dos volums culmina la magna edició crítica dels *Furs de València*, duta a terme per la tenacitat de Germà Colón, en l'aspecte filològic, i d'Arcadi Garcia, en l'aspecte històrico-jurídic, i, mort aquest l'any 1998, continuada des del volum IX per Vicent Garcia Edo, al qual es deuen, doncs, juntament amb Colón, aquests dos darrers volums dedicats als furs *Extravagants*. En total, fan onze volums de la col·lecció A de «Els Nostres Clàssics», publi-

cats al llarg de trenta-set anys (1970-2007).

Els *Furs de València* són la compilació principal del dret propi del Regne de València, gestada al llarg de més de tres-cents anys, i constitueixen un dels grans monuments del dret català, si entenem aquest com el desplaçament evolutiu d'una mateixa mentalitat jurídica, tant en dret públic com en dret privat, el qual dret, progressivament ampliat i transformat per les Corts respectives, va acabar reflectit, en el segle XVI, en la gran compilació del dret vigent al Principat, les *Constitucions i altres drets de Catalunya*, i en aquesta altra gran compilació valenciana.

L'edició Colón-Garcia es basa en la compilació impresa a València en 1547 i 1548, a iniciativa del notari Francesc Joan Pastor, però dóna preferència a les lliçons dels manuscrits més autoritzats, segons els furs i les èpoques. La compilació de 1547 és anomenada «sistemàtica» perquè, diferentment de les anteriors, no era ordenada segons l'ordre cronològic dels sobirans promulgadors de la norma, sinó prenent per patró l'organització temàtica en llibres i rúbriques del Codi de Justinià, en la versió coneguda aleshores de nou llibres (patró que ja havia establert el gran jurista Pere Albert, autor de les *Commemoracions* i així

mateix de la primera redacció dels *Furs*, de l'any 1238). Doncs, tots els furs que Pastor no pogué encaixar en aquest esquema justinianeu, els recopilà, amb el nom de *Extravagants*, en un segon volum, que és el que recullen aquests dos darrers volums de l'edició crítica publicada per l'Editorial Barcino.

Però, no solament són, els *Furs*, un monument del dret català –o potser fóra millor de dir-ne «catalànic», per evitar la confusió amb el privatiu del Principat–, són encara un monument de la llengua literària catalana, jurídica i general. I dir això és tant com denunciar el provincianisme que ha presidit l'establiment i el desplegament de les precàries institucions de govern i legislació de Catalunya (Mancomunitat, Generalitat de 1932 i de 1980), del País Valencià (Generalitat) i de les Illes Balears (Govern i Parlament), pel que fa a l'aprofitament de la rica tradició jurídico-política de què són testimonis d'excepció tant els *Furs* valencians com les *Constitucions* catalanes, així en l'aspecte conceptual com en el lingüístic.

No és que manquessin propostes en aquest sentit, almenys del cantó dels filòlegs, en tots tres països; és que no hi ha hagut, fins ara, voluntat política i fins podríem dir que hi ha hagut voluntat política en contra d'una

renacionalització jurídica, terminològica i estilística, llevat, en el cas de Catalunya, de la reconstitució del dret civil, l'empenta de la qual venia, però, de la *Compilació* de 1960, feta, doncs, per a més sarcasme, en plena època franquista. Tota proposta que s'hagi decantat, ni que només sigui en l'aspecte lingüístic, del model castellà ha estat bé refusada, bé preterida en la pràctica. Una ocasió mancada fou, per exemple, la Llei municipal de Catalunya, en què no hauria costat gaire de renacionalitzar el lèxic municipalista català, però semblà una proposta massa agosarada. Un altre exemple podria ser, també a Catalunya, l'ús vergonyant (i el no-ús vergonyós!) que hom ha fet d'una expressió com *crida i cerca*, admesa en la llengua oficial (i en els diccionaris) gràcies a la tenacitat, en aquest cas, de Carles Duarte, però que la televisió i la premsa «nacionals» generalment ignoren encara ara.

Els *Furs de València* són, doncs, una mina inexhaurible encara per explotar, com es pot entreveure en els importantíssims estudis que Garcia Edo i Colón inclouen en el volum IX de la seva edició crítica, la qual és ara, completa, a disposició dels juristes i els lingüistes que encara no hagin perdut el sentit, i el seny, nacional. ♦

JOSEP FERRER

Petit atlas

Joan Veny,
Petit atlas lingüístic del domini català,
Institut d'Estudis Catalans,
Barcelona 2009.

Amb l'edició del *Petit atlas lingüístic del domini català*, Joan Veny –el «dialectòleg de la llengua catalana», com ha estat anomenat, atesa la seva dilatada i autoritzada dedicació a la dialectologia– es podria interpretar que tanca el cercle que va obrir amb la publicació de «Paralelismos léxicos en los dialectos catalanes» en la *Revista de Filología Española* els anys 1959-1960, treball que era el resultat de la seva tesi doctoral homònima de l'any 1956. Hi comparava les solucions d'alguns dialectes catalans i hi afegia mapes lingüístics que responien, en la seva essència, als mateixos principis que els que es poden trobar en el *Petit atlas*: es tracta de mapes de síntesi que permeten copsar, d'una manera més o menys instantània, les semblances o dissi-

mituds que presenten els mots en les diferents àrees.

Ja a l'inici de la seva activitat investigadora, doncs, l'anhel de Joan Veny era arribar a generalitzacions sobre el que tenien o no en comú diferents zones dialectals del català a partir de la informació de què disposava sobre realitzacions lingüístiques concretes de diversos punts geogràfics.

El temps no passa debades, però. En l'obra de 1959-1960 el jove Veny es va basar, d'una manera primordial, en el *Diccionari Alcover-Moll*; pel que fa als atlas –i, doncs, als mapes a partir dels quals es podien elaborar els de síntesi corresponents–, sols va poder utilitzar una part de l'*Atlas lingüístic de Catalunya* (la publicació de l'obra de Griera havia estat interrompuda en 1939, la resta de materials s'havia perdut

i, d'altra banda, no s'havia publicat encara el primer volum de l'*Atlas Lingüístic de la Península Ibérica*). Una cinquantena d'anys després, ha pogut disposar per al *Petit Atlas* d'una font cartogràfica extensa i valuosa: ens referim a l'*Atlas lingüístic del domini català*. Els qui sabeu que aquest autor ha dedicat gran part de la seva vida al darrer atlas esmentat –confecció del qüestionari, realització d'enquestes sobre el terreny, transcripció de gravacions, preparació dels materials per a la informatització i l'edició, tasques realitzades sovint en col·laboració amb altres lingüistes, dels quals destaquem aquí Lúcia Pons per tal com és coeditora de l'atles a què ens acabem de referir o «atles gran»– comprendreu clarament que, en aparèixer davant els seus ulls cada nou mapa de l'ALDC, amb